

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 59g/2016

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul
329 alin.(2) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova
(*contestarea măsurii preventive*)

CHIȘINĂU

14 iunie 2016

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA, *judcători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 20 mai 2016,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 14 iunie 2016 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a sintagmei „*în cazul aplicării arestării preventive*” din articolul 329 alin.(2) al Codului de procedură penală, ridicată de avocatul Artur Lungu în dosarul penal nr.1-8/16, aflat pe rolul Judecătoriei Soroca.

2. Sesizarea a fost depusă la Curtea Constituțională la 20 mai 2016 de către judecătorul Ludmila Ciuhrii, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Soroca se află cauza penală nr. 1-8/16, intentată în privința lui I.C., S.C., A.D. și A.M., în temeiul bănuielii privind săvârșirea infracțiunii prevăzute de articolul 186 alin. (5) din Codul penal.

4. La 13 aprilie 2016, procurorul din Procuratura Soroca a înaintat demers privind prelungirea măsurii arestului preventiv în privința inculpaților.

5. La 15 aprilie 2016, prin încheierea Judecătoriei Soroca, a fost respins demersul privind prelungirea măsurii arestării preventive în

privința inculpaților, fiind înlocuită cu arestul la domiciliu pe un termen de 30 de zile.

6. La 18 aprilie 2016, partea vătămată A.R. a contestat cu recurs încheierea Judecătorei Soroca din 15 aprilie 2016, în temeiul art. 329 alin. (2) și art. 60 alin. (1) pct. 15¹ din Codul de procedură penală.

7. La 19 aprilie 2016, prin încheierea Judecătorei Soroca, recursul din 18 aprilie 2016 a fost respins pentru motivul că partea vătămată nu este în drept să depună recurs împotriva încheierii de înlocuire a măsurii preventive.

8. În data de 4 mai 2016, reprezentantul părții vătămate a ridicat excepția de neconstituționalitate a sintagmei „în cazul aplicării arestării preventive” din articolul 329 alin. (2) al Codului de procedură penală.

9. Prin încheierea din aceeași dată, instanța a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M. O., 2012, nr. 263-269, art. 855) sunt următoarele:

Articolul 24 Principiul contradictorialității în procesul penal

„[...]”

(3) Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Instanța de judecată pune la baza sentinței numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură.”

Articolul 60 Drepturile și obligațiile părții vătămate

„(1) Partea vătămată dispune de următoarele drepturi:

[...]

15¹) să exercite căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești;”

Articolul 196 Atacarea hotărârilor privind măsurile preventive

„[...]

(2) Hotărârea judecătorului de instrucție sau a instanței cu privire la aplicarea, prelungirea sau înlocuirea măsurii preventive poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.”

Articolul 311 Recursul împotriva încheierii judecătorului de instrucție privind aplicarea sau neaplicarea arestării, privind prelungirea sau refuzul de a prelungi durata ei sau privind liberarea provizorie sau refuzul liberării provizorii

(1) Recursul împotriva încheierii judecătorului de instrucție privind aplicarea sau neaplicarea arestării preventive sau a arestării la domiciliu, privind prelungirea sau refuzul de a prelungi durata ei, privind liberarea provizorie sau refuzul liberării provizorii se depune de către procuror, bănuit, învinuit, apărătorul său, reprezentantul său legal în instanța care a adoptat încheierea ori prin intermediul administrației locului de deținere, în termen de 3 zile de la data adoptării încheierii. Pentru persoana arestată, termenul de 3 zile începe să curgă de la data înmânării copiei încheierii.

(2) Administrația locului de detenție, primind recursul, este obligată să-l înregistreze și imediat să-l expedieze instanței care a adoptat încheierea, aducând faptul la cunoștința procurorului.

(3) Instanța care a adoptat încheierea, primind recursul, în termen de 24 de ore, îl trimite, cu materialele respective, instanței de recurs, numind data soluționării recursului și informând despre aceasta procurorul și apărătorul. Instanța de recurs, primind recursul, solicită de la procuror materialele ce confirmă necesitatea aplicării măsurii preventive respective sau a prelungirii duratei ei.

(4) Procurorul, primind înștiințarea despre data examinării recursului, este obligat să prezinte în instanța de recurs, în termen de 24 de ore, materialele respective.

Articolul 312 Controlul judiciar al legalității încheierii privind măsurile preventive aplicate și prelungirea duratei lor

(1) Controlul judiciar al legalității încheierii judecătorului de instrucție privind măsurile preventive aplicate și prelungirea duratei lor, adoptate în condițiile art.307-310, se efectuează de către instanța judecătorească ierarhic superioară într-un complet format din 3 judecători.

(2) Instanța de recurs judecă recursul în decurs de 3 zile din momentul primirii lui.

(3) Controlul judiciar privind legalitatea arestării se efectuează în ședință închisă, cu participarea procurorului, bănuțului, învinuțului, apărătorului și a reprezentantului lui legal. Neprezentarea bănuțului, învinuțului care nu este privat de libertate și a reprezentantului lui legal, care au fost citați în modul prevăzut de lege, nu împiedică examinarea recursului.

(4) La deschiderea ședinței de judecată în instanța de recurs, președintele ședinței anunță ce recurs va fi examinat, concretizează dacă persoanelor prezente la ședință le sînt clare drepturile și obligațiile lor. După aceea recurentul, dacă participă la ședință, argumentează recursul, apoi sînt audiate celelalte persoane prezente în ședință.

(5) În urma controlului judiciar efectuat, instanța de recurs pronunță una din următoarele decizii:

1) admite recursul prin:

a) anularea măsurii preventive dispuse de judecătorul de instrucție sau anularea prelungirii duratei acesteia și, dacă este cazul, eliberarea persoanei de sub arest;

b) aplicarea măsurii preventive respective care a fost respinsă de judecătorul de instrucție, cu eliberarea mandatului de arestare sau aplicarea unei alte măsuri preventive, la alegerea instanței de recurs, însă nu mai aspră decăt cea solicitată în demersul procurorului, sau cu prelungirea duratei măsurii respective;

2) respinge recursul.

(6) În cazul în care în ședința de judecată nu au fost prezentate materiale ce confirmă legalitatea aplicării măsurii preventive respective sau prelungirii duratei ei, instanța de recurs pronunță decizia de anulare a măsurii preventive dispuse sau, după caz, a prelungirii duratei ei și eliberează persoana reținută sau arestată.

(7) Copia de pe decizia instanței de recurs sau, după caz, mandatul de arestare se înmânează procurorului și bănuțului, învinuțului imediat, iar dacă a fost pronunțată o decizie prin care a fost anulată măsura preventivă sau anulată prelungirea duratei acesteia, copia de pe decizie se expediază în aceeași zi la locul de deținere a persoanei arestate sau, respectiv, la secția de poliție de la locul de trai al bănuțului, învinuțului. Dacă persoana în privința căreia a fost anulată arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu ori care a fost eliberată provizoriu, participă la ședința de judecată, ea se eliberează imediat din sala de ședință.

(8) În caz de respingere a recursului, examinarea unui nou recurs privind aceeași persoană în aceeași cauză se admite la fiecare prelungire a duratei măsurii preventive respective sau la dispariția temeiurilor deținerii preventive.

Articolul 329

Rezolvarea chestiunii cu privire la măsura preventivă

„[...]”

(2) În cazul aplicării arestării preventive, hotărârea instanței poate fi atacată, în termen de 3 zile, în instanța ierarhic superioară cu recurs, care se va judeca conform prevederilor art. 311 și 312, care se aplică în mod corespunzător.”

12. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997), sunt următoarele:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

13. În motivarea excepției de neconstituționalitate, avocatul Artur Lungu susține că prevederea contestată nu permite părții vătămate să conteste încheierile de înlocuire sau revocare a măsurilor preventive aplicate inculpatului.

14. Astfel, în viziunea acestuia, prevederea contestată limitează în mod nejustificat dreptul părții vătămate de a exercita căile de atac împotriva tuturor hotărârilor judecătorești.

15. Potrivit autorului excepției, prevederile contestate încălcă prevederile articolelor 16, 20 și 119 din Constituție, precum și ale articolului 6 § 1 din Convenția Europeană.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de avocatul Artur Lungu în dosarul penal nr.1-8/16, care se află pe rolul Judecătoriei Soroca, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost învestită prin articolul 135 alin.(1) lit.g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de pertinenta prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

20. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie sintagma „*în cazul aplicării arestării preventive*” din articolul 329 alin. (2) al Codului de procedură penală.

21. Curtea constată că articolul 329 alin. (2) din Codul de procedură penală stabilește procedura de contestare a hotărârilor prin care instanța a dispus aplicarea arestării preventive.

22. Curtea observă că dispozițiile contestate fac trimitere la art. 311 și 312 din Codul de procedură penală, care stabilesc procedura de primire a cererilor de contestare a hotărârilor instanței privind aplicarea arestului preventiv, subiecții în drept să înainteze astfel de cereri și examinarea acestora.

23. Astfel, potrivit acestor norme, titularii ai dreptului de a înainta recurs sunt procurorul, bănuitul, învinuitul, apărătorul său sau reprezentantul legal.

24. Curtea reține că prevederile art. 119 din Constituție stipulează că împotriva hotărârilor judecătorești **părțile interesate** și organele de stat competente pot exercita căile de atac, **în condițiile legii**.

25. Din analiza normei constituționale rezultă că pentru folosirea căilor de atac condiția necesară este că partea care folosește acest drept urmează să dețină un interes, iar acest interes trebuie să fie legitim.

26. Astfel, Curtea menționează că interesul legitim al procurorului în acest caz derivă din prevederile constituționale ale articolului 124 alin.(1) din Constituție, care stabilesc că procuratura reprezintă interesele

generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

27. În acest sens, necesitatea de a atribui procurorului dreptul de a înainta recurs împotriva hotărârilor instanței privind aplicarea arestului preventiv rezultă din cerința instrumentării efective a cauzelor penale.

28. În același timp, interesul legitim al bănuیتului, învinuitului, apărătorului și reprezentantului legal se raportează în primul rând la faptul că dispunerea unei măsuri preventive cu privire la acesta constituie o ingerință în exercitarea libertății sale individuale și a altor drepturi și libertăți fundamentale.

29. Astfel, Curtea Europeană, în jurisprudența sa, a reiterat că articolul 5 § 4 din Convenție garantează persoanelor arestate sau reținute dreptul de a iniția proceduri în vederea contestării legalității detenției, iar ca urmare a instituirii unor asemenea proceduri se proclamă dreptul acestor persoane la soluționarea rapidă a legalității detenției și dispunerea anulării măsurii preventive în cazul ilegalității acesteia (*Musial c. Poloniei, hotărâre din 25 martie 1999, § 43*).

30. În acest sens, referindu-se la garanțiile unui control judiciar asupra măsurilor preventive, Curtea Europeană în Hotărârea *Malai c. Moldovei (hotărâre din 13 noiembrie 2008)* a reiterat că:

„29. [...] articolul 5 § 4 nu garantează ca atare un drept de a contesta deciziile prin care se dispune sau se prelungeste arestarea, deoarece prevederea de mai sus face referire la „proceduri”, și nu la „căi de atac”. **Intervenția unei singure autorități este conformă cu articolul 5 § 4, cu condiția că procedura urmată are un caracter judiciar și acordă persoanei vizate garanții adecvate în privința modului lipsirii de libertatea în cauză** (a se vedea cauza *Jecius v. Lituaniei*, nr. 34578/97, § 100).”

31. Referitor la proceduri, Curtea Europeană a statuat că o instanță care examinează un recurs împotriva detenției trebuie, astfel, să asigure garanțiile unei proceduri judiciare. Procedurile trebuie să fie contradictorii și trebuie, întotdeauna, să asigure „egalitatea armelor” între părți, **și anume între procuror și persoana deținută** (*Nikolova c. Bulgariei, hotărâre din 25 martie 1999, § 58*).

32. Curtea notează că partea vătămată nu justifică un interes legitim în exercitarea căii de atac prin care se asigură controlul judiciar asupra măsurilor preventive.

33. Curtea reține că interesul acesteia se rezumă la soluționarea laturii penale a cauzei, stabilirea vinovăției, a pedepsei penale, recuperarea prejudiciului de către făptuitor, iar soluțiile referitoare la măsurile preventive dispuse în privința inculpatului nu pot influența interesul părții vătămate în așa măsură încât să fie recunoscut ca titular al dreptului de a înainta cereri *habeas corpus*.

34. Curtea reține că prevederile art. 60 alin. (1) pct. 15¹) din Codul de procedură penală, care oferă părții vătămate dreptul de a exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești, poartă un caracter general și urmează a fi aplicate și interpretate în contextul ansamblului normelor procesual-penale.

35. Totodată, Curtea reține că prin limitările instituite de prevederile art. 329 alin. (2) din Codul de procedură penală legiuitorul a urmărit să asigure celeritatea procedurilor și obținerea în mod rapid a unei hotărâri definitive, dar în același timp oferind garanții adecvate persoanelor private de libertate.

36. Cu referire la pretinsa încălcare a articolului 16 din Constituție, Curtea reiterează că principiul constituțional al egalității în drepturi se impune când situațiile sunt egale, însă când situațiile sunt diferite, tratamentul juridic trebuie să fie diferit.

37. În lumina celor expuse, Curtea menționează că sesizarea este nefondată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a sintagmei „*în cazul aplicării arestării preventive*” din articolul 329 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ridicată de avocatul Artur Lungu în dosarul penal nr.1-8/16, pendinte la Judecătoria Soroca.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 14 iunie 2016
DCC nr.35
Dosarul nr. 59g/2016